

Gosp. preglednikom se pismeno izreče zahvala za njihov trud.

V odsek za izdavanje knjig so bili potem izvoljeni gospodje: dr. Bleiweis, Klun, Marn, Močnik, Parapat, Praprotnik, Stegnar, dr. Strbenec, Tomšič, Urbas, Vavrū in Žakelj, ki so si za prvomestnika izvolili dr. Bleiweisa, ki izreče, da prevzame tudi vredništvo „letopisa“ za 1877. l. Temu odseku so bili koj izročeni rokopisi, ki so od nekaterih pisateljev došli odboru.

V gospodarski odsek so bili izvoljeni gospodje: Klun, Souvan, Tomšič, Vilhar in dr. Zupanec. Tudi temu odboru so bili izročeni nekateri v gospodarstvo segajoči predlogi.

Ker so se gori imenovani 4 gospodje iz različnih vzrokov, ki so jih bili odboru naznanili, odpovedali odborstvu, je bil sprejet predlog, da se kmalu skliče občni zbor, po katerem naj se dopolnijo 4 prazna mesta.

V poslednjem občnem zboru sprejeta dva sklepa je odbor vkrenil izvršiti tako, da zaradi izdavanja znanstvenega časnika se pred vsem poprosijo natančnega načrta gospodje Raič, Parapat in Trstenjak; te načrte naj presodi odsek za izdavanje knjig in potem odboru nasvete stavi; — sklep o vplačevanju letnih doneskov pa bode vodilo odboru za prihodnost.

Gosp. Cigaletu, ki je po naročilu odborovem veliki trud prevzel, kateremu je le malokdo kos, da poslovenuje imena krajev, gorá, vod itd. izročenih mu zemljevidov, se je izrekla zahvala za njegovo težavno in korektno delo. Kamnotiskarnici Kōkovi pa se dá opomin, naj lično, kakor prve zemljevide, izdela še ostale tri.

Po preteku 3 ur se je končala seja.

Družba sv. Mohora.

Dne 1. februarja je pozval družbini vodja odbor-nike k prvi letošnji seji, da bi rokopisom prisodili darila in se posvetovali in sklepali o sledečih točkah:

a) Enoglasno ali vsaj po večini glasov so bili obdarovani spisi: „Kobilarjev Janez“, povest, ki jo je spisal čast. g. Fr. Marešič, kaplan v Št. Vidu nad Ljubljano; životopisa: „Škof Matevž Ravnika“, spisal gosp. Fr. Levec, profesor v Ljubljani, in „Ban Josip Juri Jelačič“, spisal g. Ivan Steklasa, profesor v Požegi, in pa razprava: „Človek in živali“, spisal č. gosp. Jakob Gomilšak, pridigar pri sv. Antonu v Trstu. Izmed ostalih rokopisov so presojevalcem dopadli: životopis „Matija Čop“, „Jakob Filip Kafol“, potopisna črtica: „Hoja na Vezu v“ in šaljiva razprava: „Čujte, čujte možje“. Odbor je sklenil, te štiri spise sprejeti in jih po natisu po družbenih pravilih nagraditi, se ve da, ako jih gg. pisatelji pod temi pogoji družbi prepusté.

b) Gosp. A. Praprotnik, kateremu je odbor izročil sestavo „Spisovnika“, pismeno odboru poroča, da mu gradivo toliko narašča, da pri vsej marljivosti ni mu bilo mogoče, rokopis do določenega obroka za natis popolnoma prirediti. Ker je družbinemu odboru vse ležeče na tem, da bode toliko zaželena knjiga na vse strani popolna, sklene, gosp. pisatelju obrok do 1. julija t. l. podaljšati. Na mesto „Spisovnika“ pa bodo letošnji udje prejeli obdarovano povest: „Križem sveta“, ki jo je spisal pokojni Val. Slemenik.

c) Od raznih strani odboru razodetim željam, naj se drugi del Kosarjevega „molitvenika“ mesto v prt, raji bolje trdno in močno veže v usnje, se bode pogojno vstreglo, to je, da družbeniki doplačajo nekaj.

d) Vodja družbine tiskarne g. Golé odboru izroči

račun in bilanco o stanju družbine tiskarne koncem leta 1876. Račun bodo pregledali gg. odborniki: Aljančič, Andr. Einspieler in Šimen Janežič.

e) Poslednja točka prve letošnje seje pa je bil predlog:

„V spomin, da družba sv. Mohora živi in dela že celih 25 let ali četrto stoletja, napravi se spominek.“

a) Odbor sklene: a) naj se popiše v „Koledarju“ zgodovina naše družbe, v kateri se dopoveduje, kako se je družba začela, katere knjige je izdala, kako se je po pravilih ravnala, kako je gospodinila in kaj vselega ali žalostnega doživela. b) Farne predstojnike prositi, naj god družbinega patrona sv. Mohora letos s cerkveno slovesnostjo slavijo.

Družbini vodja je sklenil shod tako-le:

Čestita gospôda! Gospodje poverjeniki in družniki! Sovražnik hoče ljuliko vsejati tudi v družbo sv. Mohora! Ravno tista stranka, ki je nam Slovencem na Kranjskem in Štajarskem, na Goriškem in Primorskem, pa tudi na Koroškem že toliko škode napravila, — ravno tista stranka, ki je nam Slovencem s svojo „narodno tiskarno“ in „pisateljskim društvom“ že toliko denarja izžmela, — ravno tista stranka, ki že več let od tega denarja nobenega računa ne daje — ravno ta stranka se je vrgla tudi na družbo sv. Mohora, na to narodno napravo, ki edina še cveti, veselo dela in se ogromno razširja od leta do leta, da nas Nemci občudujejo in zavidajo, — v to našo slavno družbo hoče ta stranka ljuliko razdora in nezaupanja vsejati, jo razdreti, oslabiti, podreti in — če mogoče — zatreti. Ravno sedaj, ko je bratovščina sv. Mohora po velikanskem številu svojih udov prikipela prej ko ne do vrhunca, ista stranka hujska zoper postave in vodila, na katerih podlagi je družba osnovana, in dosedaj tako lepo napredovala in z zvijačnim natolcevanjem skuša pred vsem spodkopavati dosedanje zaupanje do odbornikov, katerim je skrb za družbo in njeni razvitek od zavetnika postavno izročena. — Vam, čestiti gosp. poverjeniki, ki ste odboru oči in roke, Vam, čestiti udje, ki ste odboru in njegovi delavnosti vsako leto skazovali najlepše zaupanje s tem, da Vas je od leta do leta obilniši družbi pristopilo, Vam vsem, ki niste hudobnega srca, sedajni družbin odbor z mirno vestjo pripušča razsodbo: ali in kako je vsako leto spolnoval svoje dolžnosti — nikakor pa zakotnim dopisunom, ki se s svojim imenom ne upajo na dan. Postave in pravila, ki so od najviše cerkvene oblasti potrjene in so se do sedaj tako dobrodelne skazale, so bile vedno odbornikom vodilo; kakor do sedaj bodo po njih se vestno ravnali tudi v prihodnje! Rodoljubi! podpirajte odbor tudi v prihodnje in zlobni nakani družbinih sovražnikov bodo ostali na cedilu! V slogi je moč — sloga jači — nesloga tlači!

Po „Besedniku“.

Politične stvari.

Kaj bo vendar s Turčijo?

„V tretje rado gre“, pravi star pregovor. Taka je tudi z vshodnim (Turškim) vprašanjem. Dve dôbi je že prestalo, tretje še ne popolnoma, a je tudi ne bo, ako je zgodovina res „vitae magistra“ (učiteljica življenja).

Prva dôba vshodnjega vprašanja je bila po Francosko-algirski vojski, ko je med moslemi samimi razpor nastal. Sultan Mahmud II., da-si na smrt bolan, je pričel vojsko zoper mogočnega vazala Egiptskega. Ibrahim-paša je pri Nisib-i na Sirskem (ob zgornjem Evfratu) 24. junija leta 1839. premagal sultanovo vojno in jo razkropil. Tudi Turško brodovje je izne-

verilo se dinastiji Osmanov, in nadvladala je misel, naj bi Mehemed Alijeva rodovina stopila na mesto Osmanov, ker potem bi se morda Turčija prenovila. Al do tega ni prišlo, akoravno je bil Abdul Medšid še mlad. Bali so se še hujših zmešnjav, ako se vzdignejo kristjanski narodi na Macedonskem, Bulgarskem; Tesalija in Srbska bi tudi ne bili rok križem držali: nastal bi bil boj, katerega konec bil bi tudi konec Turškega cesarstva.

Tega propada so gnjilo Turčijo rešile velike vlade Evropske: Ruska, Angleška, Avstrija in Pruska — prisilile so še Francosko, da naj se ravnotežje Evropsko še na dalje ohrani. Leto pozneje (1840. l.) je res tudi Francoska stopila v Evropski koncert. Mir je bil sklenjen in odločeno je bilo, naj se Turčija ohrani in Dardanele zatvorijo tujim vojskinim ladijam.

To je bila prva doba vshodnjega vprašanja.

Od prve do druge dôbe Turške so se po Evropi čudne reči, prekucije čez prekucije, godile. Evropa je potrebovala stalnega in dolgega miru. Gnčila hruška se ni ozdravila — vshodno vprašanje prišlo je zopet na dnevni red — druga doba njegova.

Sploh se je mislilo, da se bo mir, sklenjen s posredovanjem štirih Evropskih vlad leta 1840., vsaj kakih 30 let ohranil, toda ves up je po vodi splaval; vshodno vprašanje razvilo se je bolj kot versko nego politično.

Turška je o Ogerskem puntu prav čudne strune napela — prav turško-perfidno se obnašala. Po hudem udarcu pri Temešvaru in Vilagosu (Magjarom gotovo še dobro v spominu!) je ubežne Poljske in Ogerske načelnike prav z veseljem sprejemala Turčija; trdovratno se je obnašala tudi do opravičenih zahtev Avstrijskih. Lahko se je razvidelo iz tega Turškega obnašanja, kako se dá rabiti kot orodje Lord Palmerstonu, ki je, kakor dandanes Bismark, do Avstrije hudobne muhe redil.

Osmani so bili nekoliko preveč ponosni na dobri in za-nje srečni izid Omer paševe vojne l. 1851. zoper pogumne Bosnjake. Podvrgel si je bil Bosno in Hercegovino. Plemenitaši so sprejeli islam, s tem obdržali svoje posestvo in imetje, kristijane pa sužnje storili. Omer paša (prej Lattas — Hrvat) je bil leta 1853. poveljnik vojske zoper Črnogorce. Turška je hotela te sokole popolnoma podvreči in jih uničiti, česar se jim pa ni bilo preveč bati, ker so bili pod Ruskim pokroviteljstvom. Omer paša je bil res že en del Črnogore v svoje pesti dobil in morda bi bil še dalje šel, ko bi ga Avstrija ne bila vstavila. Naš cesar Franc Jožef I. je poslal podmaršala pl. Leiningen-a v Carigrad, da Turčiji naznani njegov namen, ter tirja odgovora brez ovinkov, kaj Turčija nadalje namerava. Ministri sultanovi so cincali, tudi poslanca Francoski in Angleški sta stregla Turčiji, toda zastonj. Leiningen je zahteval odgovor brez ovinkov in je to tudi dosegel, ko je Avstrijski vojni oddelek Bosniški meji se bližal. Avstrija je svoje dosegla: dobila odškodnino, ki so jo njeni (Avstrijski) podložniki od Turkov (oblastnij Turških) trpeli, zagotovljenje pravic za kristijane v Bosniških in Albanskih pokrajinah in da se je vrnil za Črnogoro „status quo ante“.

Godile so se potem po podonavskih deželah znamenite reči. Rusija bi bila Turško že takrat hudo našeškala, ako bi Avstrija ne bi bila kazila. Ustanek jugoslovanski bi se bil razširil po Bulgarskem in Macedonskem; Epiroti in Tesalci so bili tudi že zoper Turka; tudi Grki so podpirali ustanek. Avstrija je svojo vojno na Turški meji pomnožila še za 50.000 mož; Francoska pa se je z Angleško zedinila zoper Rusa (v Petrogradu se na to še mislilo ni). Splošni ustanek Turških kristijanov je bil nemogoč. In „bolni mož“ je še pri življenji ostal.

Čas pa gre le naprej, hruška tudi vedno bolj zori, — nastala je Krimska vojska; koliko so si zoper Rusa druge moči Evropejske in Turška prizadevale — to zgodovina natančno popisuje. Sebastopol je bil za Ruse sicer zgubljen, toda ta zguba Rusije ne bi bila potrta, ako bi Avstrija s 300.000 vojaci ne bila intrigirala. Ona je Rusijo silila, naj mir stori; ona je Rusiji nasprotnica, in gotovo jej je še v živem spominu Ruska dobrota, skazana jej pri Vilagosu. V tej vojski je Angleška prav pokazala svojo revščino; še 60.000 vojakov ni mogla izmed svojih na noge spraviti, nabirala jih je drugod. Da jih tudi Francoska ni dosti imela, je znano.

Kaj pa Turčija? Ravno to nas najbolj zanimiva, kako je bilo s Turčijo v Krimski vojski, kajti tu se je vršila druga dôba vshodnega vprašanja.

Zgodovinar Bumüller pravi: Turška je bila v tej vojski oslABLJENA do onemoglosti, vendar pa rešena Ruskega gospodstva; prišla je pod kuratelo Evropskih držav. Vsled tega je bil izdan znani „hat humajum“ (sultanovo pismo) 21. svečana 1856. leta, v katerem je bilo Turškim kristijanom zagotovljeno prosto verospoznanje, v državljanskih zadevah pa jim obljubljene enake pravice s Turki. Res lepe obljube! Pa Turek si je mislil, zadosti je obljubiti, čemu še spolniti. In enakopravnost narodov na Turškem je po Turški veri že sama po sebi nemogoča, kajti koran je ne dopušča. Zatoraj je „hat“ le na papirji ostal, v dejanje se ni spravil, ker se sploh spraviti ne more, dokler Turek — Turek (veren Turek) ostane.

Da se kristijani ne bodo na veke tlačiti dali Turčinu, to se je že takrat vedelo, posebno če se pomisli, da je bilo že 1856. leta v Evropejski Turčiji okoli 11 milijonov kristijanov, in le 4 milijonov moslemov.

Na dalje pravi ravno ta zgodovinar: „Ako krutost zoper kristijane na Turškem še dalje trpi, upora in klanja ne bode konca; ni je moči, katera bi splošno ustajo uboge raje in splošno narodno in versko vojsko zabranila.“

Potem je prišla tretja in zadnja doba vshodnega vprašanja.

Zgodovinar jo je dobro zadel, ako dozda tudi še ne po vsih okoliščinah. (Kon. prih.)

Naši dopisi.

Celje 23. sveč. — Včeraj so napravili udje čitalnice naše na čast gosp. dr. Štefanu Kočevanju ob priliki njegovega poslavljenja za cesarskega svetovalca, slovesen banket, kojega se je vdeležila izbrana družbica 46 oseb v slovesno razsvitljenih čitalničnih prostoriščih. Predsednik Matevž Kožel je nagovoril slavljenca kot ustanovitelja naše čitalnice, je omenil mnogostranskih njegovih zaslug za narod in človeštvo sploh, ter mu zaklical „živio“, kateri klic se je navdušeno odmeval po dvorani. — Dr. Kočevar se ginjenih besedi zahvaljuje za skazano mu čast in pravi, da se ima za vse zahvaliti le milosti presvitlega cesarja, kateremu gromovito doprinaša: „slava“! — Na to mu tajnik čitalničin izroči lično tiskano pesem, vglasbeno v ta namen po pevovodju J. Miklavcu, katera se takoj zapoje od pevskega zbora. — Gospodičina M. V. mu podá umetno izdelano trto, na kateri je ležal lavor venec, prevezan z narodnimi trakovi s sledečo čestitko: „Možu, kateremu se po vse spodobi lavorov venec, podajam ga v spomin današnjega dne. Kakor ne vsahne lavora venec, tako tudi Tvoja slava nikdar ne vsahne.“ — Večer, katerega so po vsi svoji moči pevci slavili, je bil tako vesel in zanimiv, da nam ostane za

ki hoče dobitke znižati in izžrebanje na 13 let ustaviti, to pa zopet brez prašanja in brez dovoljenja delničarjev, ki so po celó drugačnih pogodbah svoje denarje štel za delnice. — Tretji dogodek je pa še najhujši med vsemi. Na Dunaji je posojilna banka „Hypothekar-Credit- und Vorschussbank“, ki je veliko pomagala, da so ustavoverci na Českem in tako za vso Avstrijo zmagali. Od tiste dobe banka res hira, čeravno so ministri dovolili, da se smejo celó sirotinski denarji iz depozitnih denarnic jemati in pri njej vlagati proti 5 odstotkov obrestim. Al denarjev jej je čedalje manjkalo več. V zadregi dovolijo ministri kuratorja in ta je sirotam 5 odstotkov obresti znižal na 1 odstotek, tedaj gotovo na veliko škodo nedolžnih sirot.

Ko je grof Thun 3 dogodke razložil, se je obrnil do ministrov in rekel: kdo more tajiti, da se tukaj mnogim ljudem godí velika krivica? Noben človek! Dobro, zakaj tedaj pa se krivica hoče zakriti in opravičiti z novo postavo in sicer tako hudo, da se poškodovanim še pravica pritožbe zoper ravnanje vsiljenega jim kuratorja jemlje? Ugovarja se mi: „zato, da se velikim podvzetjem varuje potrební kredit!“ Al jaz mislim, da postava tega ne bo dosegla, pač pa bo sleparijske železnice, banke in posojilnice na škodo delničarjev in upnikov branila pred eksekucijo. Taka sleparstva ne zaslužijo, nimajo in ne bodo imela zaupa, če se tudi ta postava sklene, ki je postavam madež, prava goropadnost in bo še Avstrijsko pravosodje spravila ob kredit ali zaupanje. Moja vest, moj Avstrijski ponos se upira tej postavi! Konečno še hočem gospodom povedati, zakaj so ministri to postavo nasvetovali: *„sedanji ministri so se zaradi svoje krive politike zapleli v začetku že med nepošteno denarstvene sile, iz katerih se izmotati ne morejo, in vsled tega delajo to, zaradi česar jih tukaj očitno tožim, da pravico v Avstriji upogibajo pod krivico in branijo sleparstvo proti poštenosti v političnih, gospodarstvenih in nravnih zadevah.“*

Tako je sedanje ministre javno tožil grof Leon Thun, toda večina gosposke tudi ustavoverske zbornice je vendar-le glasovala za novo kuratorsko postavo!

Kaj bo vendar s Turčijo?

(Konec.)

Zadnji jugoslovanski ustanek ni tedaj nič drugega kakor tretja in zadnja dôba vshodnjega vprašanja.

Da upor splošen ni bil, skazile so ga Evropske vevlade, ker so se začele vmes vtikati. Da bi se bil ogenj po vsi Jugoslaviji vnel, Turka bi zdaj v Evropi več ne bilo.

Kako hrabro so se Bosniški in Hercegovinski ustajniki držali, je v obče znano; kaj so storili sokolci Črnogorci, tudi vemo. Tudi Srbska vojna je svojo hrabrost pokazala. Ne čudimo pa se, da je bila premagana, ako se pomisli majhno število Srbskih pa veliko Turških vojakov.

Kaj bo pa vendar zdaj s Turčijo? Diplomati so v Carigradu dolgo igrali po „notah“, pa še toliko ne zaslužili, kakor zaslužijo godci na „ofceti“; od teh vsaj vsak nekaj dobí, diplomati so pa le prazno slamo mlatili in bob v steno metali. Turška „ustava“ pa „hat humajum“ so za verne Turke nepoznana reč.

Vendar moramo ugodne rešitve tretje dôbe vshodnjega vprašanja pričakovati: kristijanom na Turškem se bode žalostna osoda gotovo zboljšala; česar ni diplomacija storila, storila bode Božja previdnost, to kaže zgodovina, „vitae magistra“.

Po zgodovini je Turčija ravno zdaj k poginu obsojena; dasiravno „bolni mož“ ni tako slab, kakor se je mislilo, se vendar ne bo nikdar več ozdravil, da si ga Evropske vevlasti že več let zdravijo, — on bo leha za smrtno sušico.

Da je Turčija ob dolgem cincanji Evropskih vlad toliko vojakov na noge spravila, ne čudimo se; koran je zelo zelo razširjen, ljudi Turške vere je silno dosti; poglej na zemljevid, videl boš tudi dokaj zemlje Turške; zvlekli so skupaj, kar so le mogli, vsaj dobro vedó, da Turčiji kljenka.

Turčija mora poginiti ali sama po sebi ali s pripomočjo družih — ohraniti se po svoji veri več ne more, ker družih svojih podložnih ne priznava za ljudi, ampak za „pse“. Kako pač se država taka more ohraniti dalje, katera le lenobo pase in vlada zanikernost, kateri podlage državne — zakona — manjka. Turčija že veliko predolgo životari, se vé, po milosti Evropskih držav v škodo človečanstvu in civilizaciji. Škoda, da so prelepe dežele jugoslovanske — nekdanj raj — tako izžete in opustošene! Vendar naglo bi se njihova rodovitnost pokazala, da bi poljedelski narod slovanski mir imel; zemlja je dovolj pognojena s toliko prelito slovansko krvjo. Koliko naših očetov na tej zemlji počiva, bodi-si, da so se doli vojskovali, bodi si v sužnost odpeljani tam končali — kako? za to sam Bog vé.

Turčija je gnjila kakor trohnela klada; le udarca je treba, in razpadla bo. Ker je pa „bolni mož“ velika mrcina, predolgo bi smrdelo, ko bi sam po sebi gnjil do zadnjega cemperca. Treba bo pogrebcev; Avstrija morala bi prva biti po zgodovini, vendar zdaj lopato v roki drži slovanska Rusija, mahniti bo treba z lopato, da škorpion še dalje pikal ne bo ubogih kristijanov Turških v Evropi in Aziji. Rus naj to stori ne oziraje se na Evropske godce, ki so mu več škodovali kakor koristili. M...k.

Mnogovrstne novice.

* 33 dni je 14 ljudi živelo skor samo od mesá umrlih svojih tovaršev na nesrečni ladiji „Marija“. Tako poroča po časniku „Engl. Korresp.“ iz Londona 26. dne januarija edini človek, ki je ostal živ na oni nesrečni ladji in je na Angleško došel na parobrodu „Gambia“. Po preteku teh 33 dni jih je od 14 umrlo 13, edini on je še ostal živ in prišel na Angleško.

* Kobilu, na dražbi v Vilbonu na Francoskem cenjeno na 300.000 frankov, je kupil Kristian de Reauegard za 500 frankov. Je li na Francoskem tudi taka kakor pri nas, da pri dražbah dandanes gre blago toliko pod izklicano ceno?

Naši dopisi.

Iz Hrušovske srenje v Tuhinjski dolini 28. sveč. — Večkrat so že predrage nam „Novice“ marsikomu na kako vprašanje odgovorile in vselej pravo svetovale, zatoraj bi tudi jaz v sledečih srenjskih zadevah pojasnenja prosil.

Nek vojak iz naše srenje je še pri vojaki vso svojo doto prodal in iztirjal (menda le zato, da bi sedaj srenja morala za njim dolgove plačevati) ter se tudi na Koroškem oženil. Sedaj kot vojaški odpustnik služi kot delavec v Ljubljanski cigarnici. Ni dolgo tega, ko dobim dopis, da je bil na popotovanji v Mariboru s praznim žepom, in da mu je ondašnja mestna gosposka 3 gold. podpore na račun naše srenje izposodila, od katere se sedaj povračilo tirja. Vprašam tedaj sl. vredništvo: ali je srenja za vsakim zdravim in močnim človekom, ki bi po svetu na njen račun dol-